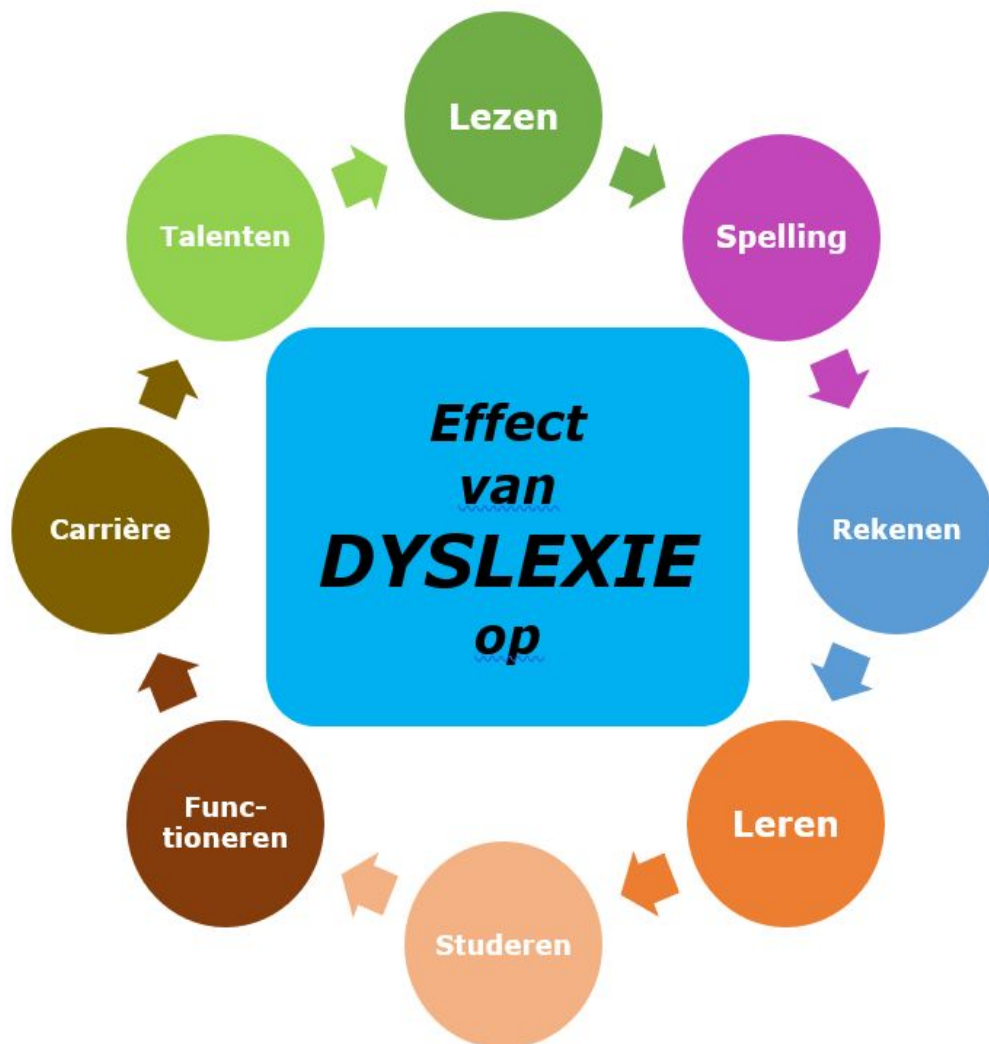

Protocol Dyslexie van CBS De Bouwsteen

Inhoudsopgave

	bladzijde
Inleiding	3
Definitie van en uitleg over dyslexie	4
Mogelijke gevolgen van dyslexie	4
Spelling en leesonderwijs op CBS De Bouwsteen	6
Groep 1 en 2	6
Groep 3	6
Groep 4	6
Groep 5 tot en met 8	7
Signalering	7
Groep 1 en 2	7
Groep 3	7
Groep 4 tot en met 8	7
Diagnosticeren en behandeling	8
Compenserende en dispenserende maatregelen	9
Bijlage 1 Risicofactoren en signalering	11
Bijlage 2 Dyslexie Afsprakenkaart	12
Bijlage 3 Criteria Poortwachter	13
Bijlage 4 Lijst met Dyslexie / EED-zorg aanbieders	14

Inleiding

Het protocol lees- en/of spellingproblemen is ontwikkeld door de leerkrachten van CBS De Bouwsteen.

Op De Bouwsteen wordt planmatig gewerkt door middel van opbrengstgericht werken (OGW) met behulp van het IGDI model en de zes rollen van de leerkracht.

Twee keer per jaar maakt de leerkracht een groepsplan en vervolgens wordt er gedurende een half jaar met dit groepsplan gewerkt. Tussentijds vinden er wanneer nodig evaluatie en eventuele aanpassingen plaats. De leerlingen met lees- en spellingproblemen zitten in de instructieafhankelijke groep. Voor leerlingen met specifieke individuele onderwijsbehoeften wordt een specifieke aanpak gevolgd.

Het continuüm van zorg op het gebied van lezen, leesproblemen en dyslexie (Struiksma, 2005) vormt de rode draad. Het continuüm gaat uit van zorgniveaus waarop het onderwijs aan en de begeleiding van leerlingen met lees- en/of spellingproblemen gedefinieerd kunnen worden.

Zorgniveau 1:	Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband
Zorgniveau 2:	Extra zorg in de groepssituatie door de groepsleerkracht (zwakste 25%)
Zorgniveau 3:	Specifieke interventies worden ondersteund door de intern begeleider in de school (zwakste 10%)
Zorgniveau 4:	Diagnostiek en behandeling in zorginstituut (zwakste 4%)

Bij dit protocol is en wordt gebruik gemaakt van het Protocol Leesproblemen en Dyslexie van het Expertisecentrum Nederlands voor groep 1 tot en met 8.

Definitie van en uitleg over dyslexie

Er zijn meerdere omschrijvingen te vinden van dyslexie. Op CBS De Bouwsteen volgen we de officiële definitie van Stichting Dyslexie Nederland (2008):

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau.

Bij dyslexie zijn de lees- en spellingproblemen hardnekkig. Een leerling kan problemen hebben bij het lezen en bij het opschrijven van woorden. Vaak gaan lees- en spellingproblemen samen, maar ze kunnen ook apart bestaan. Dus dyslexie op leesgebied of dyslexie op spellinggebied.

Niet alle leesproblemen worden veroorzaakt door dyslexie. Pas wanneer, ondanks onderwijs van goede kwaliteit en intensieve begeleiding volgens een planmatige effectieve aanpak, er nauwelijks vooruitgang wordt geboekt op bijvoorbeeld de leestoets en spellingtoets in een periode van minimaal een half jaar tot anderhalf jaar kan er sprake zijn van dyslexie.

Dyslexie is een stoornis in het technisch leren lezen, maar geen stoornis in het begrijpend lezen. Wel kan het begrijpend lezen worden belemmerd als het technisch lezen veel aandacht en energie vraagt. Bijna alle leerlingen met dyslexie leren uiteindelijk lezen, alleen blijven ze dit trager doen, omdat ze er meer energie in moeten steken en sneller afgeleid zijn dan de gemiddelde lezer.

De precieze oorzaak van dyslexie is wetenschappelijk nog niet aangetoond. Wel is inmiddels bekend dat er sprake is van een erfelijke component. Wanneer een leerling een ouder heeft die dyslectisch is, heeft hij/zij ongeveer 40% kans er ook aanleg voor te hebben. Deze genetische aanleg is niet allesbepalend, een leerling zonder familielid met dyslexie kan ook dyslectisch zijn.

Mogelijke gevolgen van dyslexie

Een laag leestempo leidt soms tot problemen met begrijpend lezen. Hiermee hangt samen dat leerlingen minder lezen, doordat het lezen zoveel moeite kost en hierdoor kan de ontwikkeling van de (lees)woordenschat achterblijven. En moeite met spelling kan het schrijven van teksten belemmeren.

Ook na een periode van intensieve begeleiding en behandeling, zal een leerling met dyslexie problemen met lezen en spellen blijven ervaren. Dyslexie heb je voor het leven. Van de leerling wordt flink wat doorzettingsvermogen gevraagd. Op CBS De Bouwsteen bieden wij hierbij een ondersteunende rol door het geven van begeleiding en door het beschikbaar stellen van compenserende hulpmiddelen.

Naarmate de lees- en spellingproblemen langer blijven voortbestaan, zullen de meeste leerlingen er meer hinder van ondervinden. De lees-, spelling- en schrijftaken worden complexer en er wordt meer van de leerling op deze gebieden gevraagd. Leerlingen die hun lees- en/of spellingproblemen om wat voor reden dan ook niet accepteren, zich niet competent voelen en een laag zelfbeeld hebben, kunnen sociaal-emotionele problemen krijgen.

Onderstaand gedicht illustreert de gevoelens van een leerling met dyslexie uit groep 8:

*Woorden, woordjes, woorden
Rollen uit mijn mond
Maar als ik ze moet lezen
Zak ik net zo lief door de grond
Altijd dat gezocht van: oh nee hè
Dan word ik klein van binnen
En huil dan zachtjes mee
Maar ik zie ik zie wat jij niet ziet
Dat is nou die stomme DYSLEXIE!*

Bron: Stichting Kinderen en Poëzie (2001). Door een gekleurde bril. Poëzie door kinderen van 4 t/m 12 jaar.
Vianen: The Hous of Books.

Spelling en leesonderwijs op CBS De Bouwsteen

Groep 1 en 2

Op CBS De Bouwsteen wordt in de kleutergroepen thematisch gewerkt. Dit wordt gedaan aan de hand van de doelen vanuit de leerlijnen jonge kind. Daarnaast worden de lessen vanuit de methode 'fonemisch bewustzijn' van het CPS aangeboden. Bij het stimuleren van de beginnende geletterdheid zijn taalbewustzijn en het alfabetisch principe van groot belang. Er wordt aandacht geschonken aan:

- visueel en auditief aanbieden van klankstructuren
- fonemisch bewustzijn
- taalspel (rijmspelletjes, klanksorterspelletjes, raadspelletjes, etc.)
- auditieve analyse
- auditieve synthese
- letterkennis

Tevens is het van groot belang dat de kleuterklas een geletterde omgeving is. Dit wordt onder andere gerealiseerd door middel van een lees- en schrijfhoek, woordkaartjes in het lokaal en een lettermuur.

Groep 3

In groep 3 gebruiken we voor het aanleren van technisch lezen de methode 'Veilig Leren Lezen(VLL)' - de KIM-versie.

In het eerste half jaar van groep 3 ligt de nadruk op het aanleren van alle klank-letterkoppelingen (letterkennis) en leeshandelingen die nodig zijn om die letters en woorden te maken en terug te lezen ("zoemend lezen" en hakken en plakken van woorden). Rond januari zijn alle letters en klanken aangeleerd.

In de tweede helft van groep 3, de zogenaamde niet-klankzuivere periode leren de kinderen woorden met medeklinkerclusters (h-e-rfst), meerlettergrepige woorden (zak-mes) en woorden met afwijkende spelling (bijvoorbeeld eindigend op -eer en -eur of -eeuw en -ieuw). De nadruk ligt in de tweede periode op het toenemen van de leesbaarheid. Ook in het lokaal van groep 3 wordt een geletterde omgeving gerealiseerd.

Groep 4

In groep 4 wordt voor taal, spelling en woordenschat gewerkt met de methode Taal actief. De leerlijnen van taal, spelling en woordenschat zijn op een aantal manieren aan elkaar gekoppeld. De lessen worden gegeven vanuit ankers. Elk ankerverhaal is geschreven rondom een thema (gemeenschappelijk referentiekader). In groep 4 maken de kinderen kennis met spellingregels. Deze regels zijn voor sommige kinderen moeilijk. De leerkracht hanteert vaste regels voor spelling, verkregen vanuit de methode.

Leerlingen die moeite hebben met spelling maken gebruik van de methode BLOON. BLOON staat voor: Bekijken, Lezen, Omdraaien, Opschrijven, Nakijken. De leerkracht en intern begeleider bekijken voor welke leerlingen deze methode geschikt is.

Voor het begrijpend lezen gebruiken we de methode 'Nieuwsbegrip'. Nieuwsbegrip gaat uit van de actualiteit, waardoor de lessen boeiend worden voor kinderen. De kinderen in groep 4 werken met de AA versie.

Voor het technisch lezen gebruiken we de methode 'Station Zuid'. In deze methode wordt aandacht besteed aan het vlot verklanken van woorden en wordt de leesinteresse gestimuleerd.

Groep 5 tot en met 8

In de bovenbouw van de basisschool is het leesonderwijs erop gericht de leerlingen steeds meer woorden te leren lezen en steeds zelfstandiger te maken, om door middel van lezen informatie op te doen en hun kennis uit te breiden.

In de bovenbouw wordt gewerkt met dezelfde methodes als in groep 4.

Namelijk: Taalactief, Nieuwsbegrip en Station Zuid.

In de groepen 7 en 8 wordt begrijpend lezen in niveaugroepen aangeboden zodat kinderen zoveel mogelijk passend onderwijs aangeboden krijgen.

Ook in de groepen 5 tot en met 8 wordt het lezen extra gestimuleerd. In de boekenkast staan verschillende soorten boeken, verhalenbundels, informatie boeken en strips. Er is een ruime keuze en diversiteit

Leesmotivatie

Om te stimuleren dat kinderen blijven lezen is het van belang gericht aan de leesmotivatie te werken. Dit wordt gedaan door vanaf de kleutergroepen te vertellen over boeken, voorlezen, maar ook door leeshoeken te maken. Elke groep in de school heeft een kast met een grote diversiteit aan boeken, passend bij de leeftijd. Leerkrachten stimuleren kinderen te lezen en creëren leesmomenten in het dagprogramma. Daarnaast onderhoudt de school contact met de bibliotheek. In de onderbouw vinden periodiek bezoeken aan de bibliotheek plaats en is met regelmaat een gevulde voorleesmand in de klas te vinden.

In groep 3 wordt daarnaast met behulp van de methode veilig leren lezen gestructureerd aandacht besteed aan de leesmotivatie.

Groep 4 t/m 8 werkt met de technisch leesmethode Station Zuid. Deze methode is gebaseerd op een drietal leerlijnen, waarvan leesmotivatie één van is.

Signalering

Groep 1 en 2

Gedurende de basisschoolperiode worden de kinderen op CBS De Bouwsteen systematisch gevolgd. Dat begint al in groep 1.

In de groepen 1 en 2 worden de kinderen gevolgd met behulp van de leerlijnen van het jonge kind. Aan de hand van het observatieprogramma leerlijnen van het jonge kind kijkt de leerkracht gedurende het jaar naar de taalontwikkeling van het kind. De onderdelen waarnaar gekeken worden zijn:

- Verhaalbegrip
- Boekoriëntatie
- Taalfuncties (zoals letterherkenning en pictogrammen)
- Taalbewustzijn (zoals rijmen en klankherkenning)
- Taalgebruik.

Daarnaast worden alle kinderen uit groep 2, drie keer per jaar gescreend met behulp van de screening van Bouw! Hierbij wordt o.a. gekeken naar de aanwezige letterkennis en het fonologisch bewustzijn. Op die manier kunnen eventuele lees- en taalproblemen vroegtijdig gesignaleerd worden. Met deze kinderen kan vanaf februari groep 2 gestart worden met Bouw!. Dit is een gestructureerd interventieprogramma ter voorkoming van leesproblemen. Het programma duurt ongeveer anderhalf jaar en loopt door in groep 3. Meer informatie over Bouw! is opgenomen in bijlage 5.

Groep 3

In groep 3 wordt elke 3 weken de methodetoets van VLL, Veilig & Vlot, afgenomen. Daarnaast zijn er nog 4 extra toetsmomenten in het jaar van de methode VLL; herfst-, winter, lente- en eindsignalering.

Tevens wordt twee keer per jaar een CITO toets afgenomen. We nemen de volgende toetsen af:

- Spelling
- Lezen (DMT)
- Begrijpend lezen (wanneer kinderen hier een IV of V score behalen nemen we tevens de woordenschattoets af).

Tevens observeert de leerkracht de taalontwikkeling van de kinderen.

Groep 4 tot en met 8

In groep 4 tot en met 8 worden de kinderen gevolgd d.m.v. methode toetsen, CITO toetsen en observaties van de leerkracht.

De methode toetsen vanuit Taal actief vinden elke vier weken plaats. Deze toetsen bestaan uit taal-, woordenschat- en spellingtoetsen.

Voor begrijpend lezen worden drie keer per jaar toetsen afgenomen. Tevens worden twee keer per jaar de CITO toetsen afgenomen. We nemen de volgende toetsen af:

- Spelling
- Lezen (DMT en zo nodig AVI)
- Begrijpend lezen (wanneer kinderen hier een IV of V score behalen nemen we tevens de woordenschattoets af).
- Vanaf groep zes wordt één keer per jaar de toets taalverzorging (interpunctie en grammatica) afgenomen.

Begeleiding groep 3 t/m 8

Wanneer kinderen bij een niet methode gebonden toets of twee keer achtereenvolgens bij een methodegebonden toets een onvoldoende score behalen past de leerkracht de begeleiding, met behulp van de resultaten van een foutenanalyse, hierop aan. De manier van begeleiden wordt beschreven in het groepsplan en wordt minimaal één keer per half jaar geëvalueerd. Bij een specifiek doel vindt daarnaast een tussentijdse evaluatie plaats, na gemiddeld 10 weken onderwijs.

Communicatie

Alle resultaten en bevindingen worden geregistreerd in ParnasSys, het leerlingvolgsysteem. Ouders kunnen de ontwikkelingen van hun kind volgen in ParnasSys. Tevens worden ouders op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen d.m.v. rapportgesprekken en zo nodig tussentijdse gesprekken.

Diagnosticeren en behandeling

Dyslexie bestaat in verschillende varianten, milde en meer ernstig. Slechts een kleine groep van alle leerlingen met dyslexie voldoet aan de criteria voor ernstige, enkelvoudige dyslexie, of te wel EED. Bij deze vorm is dyslexie de primaire stoornis, er is dan geen sprake van een andere stoornis.

Alleen deze meest ernstige vorm van dyslexie komt voor een vergoed onderzoek en een vergoed behandeltraject in aanmerking. Om hiervoor in aanmerking te komen is een aanmelding bij de Poortwachter Dyslexie noodzakelijk. Wanneer wij op CBS De Bouwsteen een vermoeden van EED hebben, melden wij een leerling in overleg met de ouders aan bij deze Poortwachter. De Poortwachter beoordeelt of een leerling in aanmerking komt voor een vergoed onderzoek aan de hand van een aantal criteria (bijlage 3). Blijkt uit dit onderzoek dat een leerling EED heeft dan wordt ook het behandeltraject vergoed. Wanneer een leerling geen EED heeft maar wel dyslexie, wordt het verdere behandeltraject niet vergoed.

Ook bij een vermoeden van een mildere vorm van dyslexie is onderzoek mogelijk. Dit onderzoek dient dan door de ouders zelf te worden georganiseerd en gefinancierd. Ook bij een mildere variant van dyslexie wordt een dyslexieverklaring verstrekt en is behandeling, gefinancierd door ouders, mogelijk.

Bij vermoeden van dyslexie bij een leerling wordt het volgende stappenplan doorlopen:

- Alle leerlingen die een lage IV of V score hebben op de CITO afname van de Drie Minuten Toets (DMT 2017), krijgen extra begeleiding en instructie van de leerkracht.
- CBS De Bouwsteen werkt met het interventieprogramma BOUW! voor risicoleerlingen op leesgebied in groep 2 tot en met 4.
- De leerkracht, onderwijsassistent of co-teacher biedt minimaal drie keer per week, 20 minuten per keer, gedurende 3 tot 6 maanden extra begeleiding. Wanneer na drie toetsmomenten blijkt dat er geen vooruitgang is geboekt, dus drie keer een V- score,

gaan we in gesprek met ouders. Bij dit gesprek is de intern begeleider betrokken en wordt het vermoeden van dyslexie uitgesproken.

- De school zorgt voor een goede documentatie van de intensieve begeleiding, de remediërende aanpak en de resultaten uit toets metingen. Deze aanmelding bij vermoeden van dyslexie wordt, na ondertekening van ouders, naar de Poortwachter gestuurd. Zie ook de bijlage 3 met de criteria van de Poortwachter.
- Wanneer de Poortwachter ook een vermoeden van dyslexie heeft, kunnen ouders hun kind aanmelden bij een gekwalificeerde dyslexiezorgverlener uit de lijst van bijlage 4.
- Alle leerlingen bij wie de diagnose dyslexie (al dan niet ernstig) is gesteld, ontvangen een dyslexieverklaring.
- Wanneer uit het onderzoek blijkt dat de leerling EED heeft, dan wordt ook de behandeling vergoed.

Het traject van een vergoede dyslexiebehandeling bij de diagnose EED ziet er als volgt uit:

- De leerling krijgt 40 tot 60 keer wekelijks een individuele behandeling van 45 minuten door een dyslexie-behandelaar. Deze behandeling vindt over het algemeen plaats op school.
- Er wordt een behandelplan opgesteld. Hierin staan de leerdoelen en praktische afspraken beschreven. Het behandelplan wordt regelmatig geëvalueerd en bijgesteld.
- De leerling krijgt een dyslexieverklaring.
- De leerling krijgt een dyslexie-afsprakenkaart

Na 40 tot 60 behandelingen stopt de dyslexiebehandeling. Het is belangrijk om te realiseren dat dyslexie een blijvende stoornis is en dat leerkrachten en ouders de leerling moeten blijven stimuleren om veel te lezen. Om zelfstandig met leesmateriaal te leren omgaan, zullen de meeste dyslectische leerlingen vrijwel altijd hulp en ondersteuning nodig hebben: compenserende en dispenserende maatregelen. Hiervoor krijgt een leerling een dyslexie-afsprakenkaart (bijlage 2). Met behulp van deze afsprakenkaart worden met de leerling afspraken gemaakt over wat hij of zij prettig vindt aan maatregelen en ondersteuningsmiddelen en dit kan per kind verschillen. Het doel is om de leerling zoveel mogelijk te leren omgaan met zijn of haar lees- en spellingproblemen.

Compenserende en dispenserende maatregelen

Dyslectische leerlingen zullen vaak behoefte hebben aan hulp en ondersteuning om zelfstandig met het lees- en lesmateriaal om te kunnen gaan. Hiervoor is de dyslexie-afsprakenkaart bedoeld (bijlage 2). Na de diagnose dyslexie worden met de leerling afspraken gemaakt over wat hij of zij prettig vindt aan maatregelen en ondersteuningsmiddelen. Hierbij zijn de leerling, de leerkracht en de intern-begeleider betrokken. De evaluatie vindt jaarlijks plaats en wanneer nodig worden de afspraken aangepast. De afsprakenkaart is in ParnasSys als bestand opgeslagen.

De CITO toetsen kunnen bijvoorbeeld worden voorgelezen. Ook is er de mogelijkheid om sommige CITO toetsen digitaal te maken, hierbij wordt de tekst voorgelezen en wordt er gewerkt op de computer. Wanneer een leerling, ondanks goede voorbereiding, een toets onvoldoende maakt, kan de mogelijkheid geboden worden de toets mondeling te herkansen. Dit geeft een betrouwbaarder indruk van de kennis van de leerling. Leerlingen mogen gebruik maken van een leesliniaal. En toetsen kunnen op A3 formaat worden gekopieerd of op geel papier afgedrukt. Daarnaast is er ruimte voor extra toetstijd of de toets wordt in een aparte, rustige ruimte gemaakt. Verder is er de mogelijkheid om de LexAPP uit te proberen en in te zetten.

In de groep kunnen de compenserende en dispenserende maatregelen uit de volgende zaken bestaan:

- Extra leestijd voor het lezen van teksten.
- Herhaling of pre-teaching van de aangeboden stof.
- Bij het opgeven van een toets van wereldoriëntatie en Engels kan een kopie van de antwoorden van het werkboek meegegeven worden.
- Wanneer er onvoorbereid hardop wordt voorgelezen, krijgt een leerling met dyslexie, na overleg met de leerling, een gemakkelijk stuk om voor te lezen.
- Er kan worden samengewerkt met een goede lezer/speller (tutorlezen).
- Bij schrijfopdrachten een kortere opdracht.
- Sommige schrijfopdrachten laten maken met behulp van spellingcontrole.
- Bij andere vakken dan spelling mag er fonetisch geschreven worden.
- Spellingregels worden in een mapje gedaan, waarvan bij de opdrachten gebruik mag worden gemaakt.
- Oefenen van woordpakketten op school of thuis.
- Lezen van boeken die geschikt zijn voor leerlingen met dyslexie.
- Extra hulp en/of tijd voor het schrijven van verhalen, verslagen en werkstukken.
- Bij Engels mag er ook fonetisch geschreven worden en de Engelse repetitie vragen kunnen in het Nederlands worden vertaald.
- Vanaf groep 5, wanneer alle tafels zijn aangeleerd, mag er gebruik worden gemaakt van de tafelkaart.

Voor de normering en becijfering van leerlingen met een dyslexieverklaring zijn op CBS De Bouwsteen de volgende afspraken gemaakt:

- Spelling:
 - Bij een woorddictee worden alleen de categoriewoorden berekend. Bij een zinsdictee worden alleen de categoriewoorden opgeschreven.
 - Bij werkwoordspelling mogen leerlingen het werkwoordschema erbij houden. Bij de andere spellingcategorieën mag er gebruik worden gemaakt van een hulpmapje.
- Taal:
 - De leerlingen worden bewust gemaakt van de gemaakte spellingfouten. Deze spellingfouten worden niet fout gerekend.
 - Bij een taaltoets worden geen punten afgetrokken voor spellingfouten. Fonetische spelling wordt goed gerekend.
- Lezen:
 - Technisch lezen wordt op het rapport positief beoordeeld.
- Schrijven:
 - De leerlingen die problemen hebben met het gebonden schrift mogen met blokletters schrijven.
- Zaakvakken:
 - Bij topografie wordt fonetische spelling goed gerekend.
- Engels:
 - Woorden mogen fonetisch geschreven worden.
 - Fouten met betrekking tot dubbele (mede)klinkers en letter-verdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend.
 - Wanneer een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, gelden bovenstaande regels niet.

Bijlage 1 RISICOFACTOREN EN SIGNALERING

Risicofactoren

- Dyslexie komt in de familie voor
- Een vertraagde spraak-/ taalontwikkeling
- Thuis wordt niet veel voorgelezen
- Gehoorproblemen op jonge leeftijd

Signalering

- Problemen met het snel kunnen ophalen van informatie
- Beperkt arsenaal van leerstrategieën
- Moeite met het automatiseren en onthouden van symbolen
- Omdraaien van getallen boven de tien
- Problemen met volgordes
- Niet begrijpen van complexe vragen, terwijl het kind het antwoord wel weet
- Moeite met het onthouden van meervoudige instructies
- Moeite met het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen
- Woordvindingsproblemen
- Moeite met het overschrijven van het bord en het opschrijven van informatie die wordt gedikteerd door de leerkracht
- Lang spellend of radend lezen
- Woorden worden fout gespeld
- Kennis van spellingregels wordt niet goed toegepast
- Spelfouten worden niet gecorrigeerd door de leerling zelf

Bijlage 2 DYSLEXIE AFSPRAKENKAART

Dyslexie afsprakenkaart van uit groep

Datum:

Ik ben dyslectisch en ik heb met de juf/meester en intern begeleider afspraken gemaakt over waar ik behoefte aan heb. De rondjes die zijn aangekruist, gelden voor mij:

☐	Ik wil dat de CITO toetsen worden voorgelezen
☐	Ik wil een vergrote versie van de toetsen
☐	Ik wil mijn toetsen op een geel papier
☐	Ik wil meer tijd om mijn toetsen te maken
☐	Ik wil mijn toetsen in een rustige omgeving maken
☐	Ik wil werken met een leesliniaal
☐	Ik wil gebruik maken van de LexAPP en ik spreek met de leerkracht af voor welke vakken en/of toetsen ik deze ga gebruiken
☐	Ik wil geen onverwachte leesbeurt in de groep krijgen of anders een gemakkelijk stuk om voor te lezen
☐	Ik wil gebruik maken van een tafelkaart (in overleg met de intern begeleider)
☐	Ik wil een spellingregels-mapje om bij opdrachten te kunnen gebruiken
☐	Ik wil extra leestijd voor het lezen van teksten
☐	Ik wil graag pre-teaching of herhaling van stof als het moeilijk is
☐	Ik wil graag samenwerken met een goede lezer (tutor leren)
☐	Ik wil bij schrijfopdrachten een kortere opdracht
☐	Ik wil sommige schrijfopdrachten maken met behulp van spellingcontrole
☐	Ik wil mijn dictees typen op de computer in plaats van schrijven. De spellingcontrole staat dan uit.
☐	Ik mag bij topografie en Engels fonetisch schrijven
☐	Ik wil graag dat de Engelse repetitie vragen in het Nederlands worden vertaald
☐	Ik wil met BLOON thuis oefenen
☐	Ik wil boeken lezen die geschikt zijn voor kinderen met dyslexie
☐	Ik wil extra tijd en/of hulp voor het schrijven van verhalen, verslagen en werkstukken

Handtekening leerling:	Handtekening leerkracht:
------------------------	--------------------------

Bijlage 3 CRITERIA POORTWACHTER

Criteria ten behoeve van het doorzetten van het dossier voor nadere diagnostiek (EED).

Aanmeldformulieren worden wat betreft het doorzetten voor diagnostisch dyslexie onderzoek beoordeeld op de volgende criteria.

- Op het aanmeldformulier is aantoonbaar dat de leerling op drie opeenvolgende toets momenten (Midden/ Eind) van Cito een E score/ V- (min) score op DMT (en/of spelling) heeft gescoord.
- Alleen E scores/ V- (min) bij lezen DMT voldoen (laagste 10%).
- Bij spelling moet de E score/ V- (min) gecombineerd worden met lage D scores (laagste 20%) bij de DMT. M.a.w. kinderen die alleen met spelling E scores/V- (min) behalen komen niet in aanmerking voor vergoede diagnose.
- Overige strikte voorwaarden:
 - de school heeft aantoonbaar gedurende twee perioden van minimaal 12 weken extra begeleiding voor lezen en/of spellen aan de leerling aangeboden en uitgevoerd om de achterstand te voorkomen.
 - dit vereist kwalitatief voldoende individuele handelingsplannen/groepsplannen van het afgelopen jaar.
 - ouders ondertekenen de handelingsplannen van school. (Zie richtlijnen voor de uitvoering van de zorg NKD).
- Er is geen sprake van comorbiditeit.

Bijlage 4 Lijst met Dyslexie/EED-zorg aanbieders

Gecontracteerde dyslexie/EED zorgaanbieder	Telefoonnummer en locatie	Website
Addenda Psychologen Praktijk	0345 61 57 63 Leerdam	https://addenda-psychologen.nl
Centraal Nederland	0341 27 84 84 Hoofdkantoor	http://centraalnederland.nl
Driestar Educatief	0182 54 03 33 Gouda Barneveld Kapelle	https://www.driestar-educatief.nl
E-vizier BV	088 22 01 301 Bilthoven	http://evizier.nl/contact
Heijligers / Treep, Kinderpraktijk	078 63 90 705 Dordrecht	https://www.kinderpraktijkdordrecht.nl
Instituut voor Leerproblemen Barendrecht Alles Kids	0180 61 52 17 Barendrecht	https://alleskids-barendrecht.nl
Leeskliniek Schoolbreed	010 40 71 512 Hoofdlocatie Rotterdam	http://leeskliniek-sb.nl
Leestalent	078 79 00 055 Hoofdkantoor o.a. locatie in Oud-Beijerland	http://leestalent.nl
Marant	0481 43 93 00 Elst	https://marant.nl
Parnassia Groep / IWAL	088 35 71 357 500 locaties	https://www.parnassiagroep.nl
Praktijk van Waterschoot BV	078 62 25 323 Dordrecht	https://www.praktijkvanwaterschoot.nl
Regionaal instituut voor Dyslexie (RID)	010 21 41 222 Rotterdam	https://www.rid.nl
Trivers Dyslexie Instituut Drechtsteden	078 63 13 533 Dordrecht	http://www.dyslexieinstituutdrechtsteden.nl

Bijlage 5 Zorgniveau 3

Bouw!

In oktober vindt in groep 2 een screening plaats van alle leerlingen. Deze leerlingen worden gescreend op onder andere productieve letterkennis en het synthetiseren van letters tot woorden. Leerlingen die hierbij onder de norm scoren krijgen extra begeleiding op dit gebied met behulp van de leerkrachten of onderwijsassistente. Deze begeleiding vindt plaats met behulp van de lessen en methodiek vanuit de methode 'fonemisch bewustzijn'. In januari vindt de tweede meting plaats, waarbij we onderzoeken of en in hoeverre de leerlingen in vaardigheid gegroeid zijn op dit gebied. Als leerlingen op dat moment onvoldoende groei hebben vertoond of nog steeds onder de norm scoren zal, in overleg met ouders, gestart worden met het interventieprogramma Bouw!. In juni volgt een derde meting om de vorderingen van de leerlingen die met Bouw! werken te monitoren, maar ook om uit te sluiten dat er geen leerlingen zijn die toch met Bouw! moeten starten.

Bouw! werkt preventief aan het voorkomen van leesproblemen. Het is een computergestuurd programma waarbij het uitgangspunt is om twee keer per week 20 minuten op school te lezen met behulp van een tutor en twee keer per week thuis te lezen op de computer met behulp van een ouder. De tutor is een volwassen vrijwilliger. Het streven is om het programma in februari groep 2 te starten en af te ronden rond de herfstvakantie van groep 4.

In groep 2 is de afspraak om drie keer per week op school te oefenen en één keer per week thuis, zodat de leerlingen met voldoende letterkennis starten in groep 3. Wanneer besloten wordt tot kleuterverlenging wordt dit tempo verlaagd, maar zal niet gestopt worden met Bouw! zodat de ontwikkeling niet belemmerd wordt.

Vanaf groep 3 wordt de structuur van twee keer op school en twee keer thuis oefenen gehanteerd. Wanneer ouders niet in staat zijn om thuis te oefenen kan, in overleg met de intern begeleider, besloten worden om meer op school te oefenen, tenminste 60 minuten per week.

Tussentijds worden ouders en leerkrachten met regelmaat op de hoogte gehouden van de vorderingen.

Oktober groep 2	Alle leerlingen worden gescreend door de intern begeleider. Dit wordt gedaan met behulp van de screeningsformulieren, vanuit de map fonemisch bewustzijn. De intern begeleider bespreekt de resultaten met de groepsleerkracht. Zij kiezen samen welke leerlingen extra gaan oefenen en wat ze gaan oefenen, vanuit de methode fonemisch bewustzijn. Ouders worden door de groepsleerkracht op de hoogte gebracht.
Januari groep 2	Alle leerlingen worden opnieuw gescreend door de intern begeleider, met behulp van dezelfde screening als in oktober. De intern begeleider bespreekt de resultaten met de groepsleerkracht. Zij bespreken samen welke leerlingen extra kunnen gaan oefenen met Bouw!
Februari groep 2	De groepsleerkracht en intern begeleider bespreekt met de ouders van de betreffende leerlingen de resultaten van de screening en het programma Bouw!. Wanneer ouders akkoord gaan om met Bouw! te starten zal op korte termijn een afspraak met de ouder, intern begeleider en tutor volgen om het programma te demonstreren.
Februari groep 2	De eerste leerlingen starten met Bouw!
Juni	De intern begeleider neemt de screening voor de derde keer af en

groep 2	bespreekt de resultaten met de groepsleerkracht. Eventueel starten nieuwe leerlingen (middels dezelfde stappen van overleg) met Bouw! De resultaten van de screening worden tevens met de nieuwe leerkracht van het komende schooljaar gedeeld.

Kort samengevat:

- Bouw vier keer per week een sessie van 15 - 20 minuten.
- Groep 2: drie keer op school, één keer thuis.
- Vanaf groep 3: twee keer op school, twee keer thuis.
- Tutor: volwassen vrijwilliger.
- Screening: door de bouwcoördinator.

Na Bouw!

Wanneer het programma van Bouw! is afgerond en de leerling nog steeds ondersteuning buiten het reguliere lesprogramma nodig heeft, zal dit worden voortgezet met behulp van Ralfi lezen. Deze methodiek staat voor Repeated Assisted Level Feedback Interactie.

De letter R

De eerste letter staat voor 'Repeated' oftewel 'herhaling'. Door het herhaald lezen van een tekst gaan kinderen vloeiender lezen. Hierbij moet de tekst minimaal vier keer (het liefst vijf keer) gelezen worden op verschillende dagen.

De letter A

De tweede letter staat voor 'Assisted' oftewel kinderen worden ondersteund bij het lezen. Hierdoor wordt het lezen vergemakkelijkt en doen ze succeservaringen op. Dit kan door voorlezen, koorlezen en duolezen.

De letter L

De derde letter staat voor 'Level' oftewel de teksten moeten aansluiten bij de leeftijd en belevingswereld van de kinderen. Daarbij moeten de teksten wel een hoog technisch niveau hebben.

De letter F

De vierde letter staat voor 'Feedback' oftewel door directe feedback leren de kinderen de fout gelezen woorden niet verkeerd aan. Hierbij is het dus belangrijk dat de leerkracht zoveel mogelijk fouten moet voorkomen door het voor te zeggen.

Wanneer er veel fouten gemaakt worden herhaalt de leerkracht de zin en het kind zegt dit na. Positieve feedback is nog veel belangrijker! Het gaat om de successen van het kind.

De letter I

De vijfde letter staat voor 'Interactie' oftewel wees enthousiast en interactief tijdens en na het voorlezen. Dit is vooral belangrijk bij de eerste sessie. De letter staat ook voor 'Instructie' oftewel niet oefenen op woordniveau. Het voorlezen en voorzeggen staat centraal.

Ralfi lezen is een methodiek waarbij leerlingen met leesproblemen relatief moeilijke leeftijdsadequate teksten herhaald lezen waarbij zij ondersteund worden door de leerkracht. Dit ziet er in de praktijk als volgt uit:

1. De leerkracht leest de tekst interactief voor.
2. De leerkracht leest de tekst voor, waarbij de leerlingen meelesen.
3. De leerlingen lezen de tekst in koor voor.
4. De leerlingen lezen de tekst in duo's aan elkaar voor.

Dag 1: stap 1 t/m 4.

Dag 2: stap 1, 3 en 4.

Dag 3: stap 1, 3 en 4.

Dag 4: stap 1 en 4.

Dag 5: de leerlingen lezen de tekst individueel.

De teksten die hiervoor gebruikt worden zijn afkomstig uit de technisch leesmethode 'Station Zuid'.

Daarna:

-Bij de kinderen die boven AVI-E4 lezen hanteren we nog steeds de RALFI-aanpak maar lezen we niet meer gedurende de hele week dezelfde tekst, maar staat er iedere dag een nieuw gedeelte uit boek centraal (RALFI-light). RALFI-light is gericht op het vloeiend lezen en helpt kinderen op gang bij het lezen van een boek. We voeren RALFI-light 3 keer per week gedurende 25 minuten uit in een groepje van 2-4 kinderen. Er is aandacht voor voorlezen, nalezen en praten over de tekst. Voorafgaand aan het lezen van de tekst vindt er een enthousiasmerende oriëntatie plaats. Samen de titel lezen en de plaatjes bekijken en nieuwsgierig worden naar wat komen gaat. Samen voorspellen wat er zou kunnen

gaan gebeuren en vervolgens door het lezen van het boek (de bladzijde) kijken of dat ook inderdaad gebeurt. Ook tijdens en na het lezen van de bladzijde vinden enthousiaste interacties plaats over de inhoud. Er wordt gebruik gemaakt van de leesmethodiek van begeleid, herhaald en hardop lezen via voor – koor – zelf lezen.

1.De leerkracht leest de bladzijde (of deel van de bladzijde) voor in het juiste tempo en met de goede intonatie. De leerlingen volgen tijdens het voorlezen de tekst met de ogen. Zij maken hierbij gebruik van een bijwijzer.

2.Deze tekst wordt daarna samen met de leerlingen gelezen. De leerkracht leest de tekst in een tempo dat de kinderen als het ware meetrekt.

3.Hierna lezen de leerlingen om beurten een deel van de tekst hardop. De wijze waarop met leesfouten wordt omgegaan is hetzelfde als bij de RALFI-aanpak. De leerkracht zegt zonder verder commentaar het juiste woord op het moment dat de leerling een woord fout leest. De leerling leest de zin nogmaals. In de fase van het zelf lezen doen de andere leerlingen actief mee door de tekst te volgen.

4. Na afloop krijgen de leerling inhoudelijke feedback, waarbij vooral ook aandacht is voor datgene wat goed of beter ging. Wij vragen de leerlingen ook regelmatig om elkaar feedback te geven om zo de effectieve leestijd voor alle leerlingen te optimaliseren.

